

Trafikverket

Avslut av tillsyn om att tillhandahålla detaljerade uppgifter om erbjudna tåglägen samt att följa givna villkor för revision

Transportstyrelsens beslut

Transportstyrelsen avslutar tillsyns- och föreläggandeärendet.

Redogörelse för ärendet

Transportstyrelsen har bedrivit tillsyn över Trafikverkets revisionsprocess för tågplanerna 2023 och 2024. Vid tillsynen identifierades brister i fråga om tillhandahållande av detaljerade uppgifter om tåglägen samt efterlevnad av villkoren i järnvägsnätsbeskrivningen (JNB). Mot denna bakgrund beslutade Transportstyrelsen den 18 mars 2025 att förelägga Trafikverket att vidta åtgärder för att säkerställa efterlevnad av gällande regelverk samt att redovisa hur dessa åtgärder genomförts, se tidigare beslut.

Trafikverket har därefter inkommit med underlag som visar hur revisionsprocessen för tågplan 2025 har genomförts. Dessa underlag redovisas i mer detalj i Bilaga 1.

Skäl för beslut

Transportstyrelsens befogenheter

Som tillsynsmyndighet ska Transportstyrelsen enligt 10 kap. 1 § järnvägsmarknadslagen (2022:365), JML, utöva tillsyn över efterlevnaden av denna lag och de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen. Transportstyrelsen ska också utöva tillsyn över efterlevnaden av direkt tillämpliga EU-rättsakter som har utfärdats med stöd av direktiv 2012/34/EU.

Transportstyrelsen får enligt 10 kap. 7 § JML besluta de förelägganden som behövs för att denna lag eller de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen ska följas. Detsamma gäller för att säkerställa efterlevnaden av

sådana direkt tillämpliga EU-rättsakter som avses i 1 § andra stycket. Ett föreläggande får förenas med vite.

Tillämpliga bestämmelser

I detta beslut har kommissionens delegerade beslut (EU) 2017/2075¹ (bilaga VII), JML, och Transportstyrelsens föreskrifter om tillträde till tjänster och järnvägsinfrastruktur (TSFS 2022:32) tillämpats.

Enligt punkt 12 i bilaga VII ska infrastrukturförvaltaren tillhandahålla detaljerade uppgifter om erbjudna tåglägen för persontåg senast fyra månader, och för godståg senast en månad, före början av kapacitetsbegränsningen. Detta gäller om inte infrastrukturförvaltaren och de berörda sökande har kommit överens om en kortare tid.

Järnvägsmarknadslagen innehåller krav på innehållet i järnvägsnätsbeskrivningen (JNB). Av 7 kap 8 § JML framgår att infrastrukturförvaltaren ska upprätta en beskrivning av det järnvägsnät förvaltaren råder över. JNB ska innehålla uppgifter om datum och tidsfrister för planeringsprocessen. Datum för beslut om tågplan ska stå i JNB, liksom övriga datum och tidsfrister som enligt infrastrukturförvaltaren behövs för kapacitetstilldelningen. Det framgår av 2 kap. 5 § i Transportstyrelsens föreskrifter om tillträde till tjänster och järnvägsinfrastruktur (TSFS 2022:32).

Transportstyrelsens bedömning

Uppföljningen visar att Trafikverket i allt väsentligt har tillhandahållit detaljerade uppgifter om erbjudna tåglägen i enlighet med tillämpliga tidsfrister och i enlighet med de villkor som anges i JNB för 2025. Även om ett begränsat antal leveranser inte har skett inom föreskriven tid, bedömer Transportstyrelsen att dessa avvikelser är få i förhållande till det totala antalet hanterade färdplaner och att Trafikverket har vidtagit åtgärder som lett till en tydlig och varaktig förbättring jämfört med tidigare tågplaner.

Transportstyrelsen konstaterar vidare att Trafikverket under de revisionsperioder som omfattats av föreläggandet har uppvisat en tillfredställande efterlevnad av såväl regelverket som de egna åtagandena i JNB.

Transportstyrelsen vill dock tydliggöra att myndigheten ser kritiskt på de leveranser som inte levererats enligt kraven i regelverket och betonar vikten av att Trafikverkets förbättringsarbete fortsätter för att säkerställa att detaljerade uppgifter om erbjudna tåglägen ska levereras med den

¹ Kommissionens delegerade beslut (EU) 2017/2075 av den 4 september 2017 om ersättning av bilaga VII till Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/34/EU om inrättande av ett gemensamt europeiskt järnvägsområde.

tidsmarginal som järnvägsföretagen har rätt till enligt reglerna och i enlighet med villkoren i JNB.

Mot denna bakgrund gör Transportstyrelsen den sammantagna bedömningen att Trafikverket har efterlevt föreläggandet av den 18 mars 2025 på ett tillfredsställande sätt och att det i nuläget saknas skäl att vidta ytterligare tillsynsåtgärder.

Detta beslut kan inte överklagas.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Jonas Bjelfvenstam. I den slutliga handläggningen av ärendet deltog utredare Anna Cedervall, föredragande.

Jonas Bjelfvenstam

Generaldirektör

Bilaga 1: Trafikverkets underlag och Transportstyrelsens bedömning

Detaljerade redogörelse för ärendet

Transportstyrelsens uppföljning

Inom ramen för denna uppföljning har Transportstyrelsen tagit del av följande dokumentation från Trafikverket.

Den 9 maj 2025 kom Trafikverket in med följande handlingar:

- Revisionsschemat för Tågplan 2025 (T25).
- Utfallet i procent för revisionsperiod 3 – 9 i T25.
- Diagram med presentation av framförhållning för justerade färdplaner för revisionsperiod 3 – 9 i T25.

Då information om när varje revisionsperiod avslutades saknades i underlaget, samt information om orsaken till de sent levererade färdplanerna och information om vilket typ av tåg det berör, begärde Transportstyrelsen att underlaget skulle kompletteras. Den 17 juni 2025 kom Trafikverket därför in med följande handlingar:

- Information om de färdplaner som inte levererats med minst fyra månaders framförhållning, vilket typ av tåg, när det levererats och orsaken till den försenade leveransen.

Den 9 september 2025 kom Trafikverket sedan in med följande handlingar:

- Utfallet i procent för revisionsperiod 10 – 12 i T25.
- När varje revisionsperiod avslutades.

Diagram med presentation av framförhållning för revisionsperiod 10–12 saknades i underlagt från den 9 september. Transportstyrelsen begärde därför in en komplettering med diagram för resterande revisionsperioder och förtydligande kring om någon överenskommelse med sökande har gjorts i enlighet med punkt 12 i beslut (EU) 2017/2075. Den 8 oktober 2025 kom därför Trafikverket in med följande handlingar:

- Diagram med presentation av framförhållning för justerade färdplaner för revisionsperiod 10 – 12 i T25.
- Information om överenskommelser i enlighet med punkt 12 i beslut (EU) 2017/2075.

Trafikverkets tillhandahållande av information om tåglägen i T25

Trafikverket har delat in tågplanen i tolv revisionsperioder. Även om tidsfristerna för person- respektive godstrafik är olika så har Trafikverket inte gjort någon åtskillnad i sitt tillhandahållande av uppgifter om tåglägen beroende på om leveransen har varit till person- eller godstrafik.

Trafikverket har i sina handlingar redovisat utfallet för revisionsperiod 3–12. Perioderna 0–2 redovisas inte, då de är inarbetade i tågplanen. Det totala antalet hanterade färdplaner uppgår till 22 793² under T25 (revisionsperiod 3–12).

Trafikverket har redogjort för utfallet av hur många justerade färdplaner per revisionsperiod som har levererats till järnvägsföretaget med minst fyra månaders framförhållning innan trafikeringsdatum i procent av det totala antalet. I åtta revisionsperioder³ redovisar Trafikverket ett utfall på 100 procent avrundat till närmaste heltal. För två revisionsperioder, fyra och sju, är utfallet dock lägre. Där uppgår utfallet till 99 procent för period fyra och 98 procent för period sju.

I fyra revisionsperioder har sammanlagt 90 färdplaner levererats med mindre än fyra månaders framförhållning. Av dessa 90 färdplaner utgörs 49 av resandetåg, 29 tjänstetåg och 12 godståg. För de 90 färdplaner som har levererats med mindre än fyra månaders framförhållning har Trafikverket inte slutit någon överenskommelse med sökande om en senarelagd leverans av färdplan, i enlighet med punkt 12 i beslut 2017/2075. För dessa färdplaner har Trafikverket gjort leverans enligt följande:

- Revisionsperiod 4
 - Persontåg: 20 sena färdplaner med leverans mellan 3,87 – 3,97 månaders framförhållning.
 - Godståg: fyra sena färdplaner med leverans mellan 2,37 – 3,97 månaders framförhållning.
 - Tjänstetåg: en sen färdplan som med leverans 3,94 månaders framförhållning.
- Revisionsperiod 5
 - Persontåg: en sen färdplan med leverans 2,90 månaders framförhållning.
 - Godståg: ingen sen leverans.
 - Tjänstetåg: ingen sen leverans.
- Revisionsperiod 6
 - Persontåg: tre sena färdplaner med leverans mellan 3,89 – 1,74 månaders framförhållning.
 - Godståg: tre sena färdplaner med leverans mellan 3,6 – 3,95 månaders framförhållning.
 - Tjänstetåg: en sen färdplan med leverans med 3,0 månaders framförhållning.

² I det totala antalet färdplaner ingår följande antal per revisionsperiod: revisionsperiod 3: 1947, revisionsperiod 4: 2932, revisionsperiod 5: 3293, revisionsperiod 6: 2977, revisionsperiod 7: 2135, revisionsperiod 8: 1930, revisionsperiod 9: 2200, revisionsperiod 10: 2860, revisionsperiod 11: 2138, revisionsperiod 12: 381.

³ Revisionsperiod 3, 5, 6, 8, 9, 10, 11 och 12.

- Revisionsperiod 7
 - Persontåg: 25 sena färdplaner med leverans mellan 3,94 – 3,97 månaders framhållning.
 - Godståg: 5 sena färdplaner med leverans mellan 3,68 – 3,97 månaders framförhållning.
 - Tjänstetåg: 27 sena färdplaner med leverans mellan 3,65 – 3,94 månaders framförhållning.

Transportstyrelsens bedömning av Trafikverkets underlag

Tillhandahållande av detaljerade uppgifter för persontåg i T25

Infrastrukturförvaltaren ska beakta den tidsplan för tilldelning som presenteras i bilaga VII. Enligt punkt 12 i bilaga VII ska infrastrukturförvaltaren tillhandahålla detaljerade uppgifter om uppdaterade tåglägen minst fyra månader innan kapacitetsbegränsningen börjar för persontåg.

Utredningen visar att Trafikverket för T25 har tillhandahållit detaljerade uppgifter för persontåg med fyra månaders framförhållning i sin helhet i åtta revisionsperioder av tolv. För 49 stycken färdplaner (av totalt 22 793) har dock Trafikverket inte förmått att leverera detaljerade uppgifter med fyra månaders framförhållning. För 47 av dessa 49 färdplaner noterar Transportstyrelsen emellertid att leverans har skett med mellan 3,54 – 3,97 månaders framförhållning. För två färdplaner har leverans skett med en framförhållning på endast 2,90 och 1,74 månader. Trafikverket har inte haft någon rätt från att avvika från tidsfristen i dessa fall, detta då det inte har träffats någon överenskommelse mellan Trafikverket och sökande om att avvika från tidsfristerna i punkt 12 i bilaga VII för T25. Det har heller inte framkommit att något beslut om att inte tillämpa fyramånadersfristen enligt punkt 14 i bilaga VII har fattats av Trafikverket avseende de banarbeten där detaljerade uppgifter lämnats för sent.

Transportstyrelsen noterar dock en betydande förbättring i Trafikverkets arbete med att tillhandahålla detaljerade uppgifter för persontåg med fyra månaders framförhållning. Trafikverket har gått från att i T23 inte klara av att leva upp till tidsfristerna för någon revisionsperiod, till en klar förbättring för T24 och sedan klara av att leverera samtliga utom 49 av totalt 22 793 färdplaner i tid för T25. För revisionsperiod 9–12, som omfattas av föreläggandet, har Trafikverket redovisar en mycket god framförhållning.

Även då Transportstyrelsen är medvetna om att Trafikverket inte har levererat 49 färdplaner i enlighet med kraven i regelverket så visar utvecklingen att Trafikverket är på rätt väg.

Efterlevnad av villkoren för tilldelning av infrastrukturkapacitet enligt järnvägsnätbeskrivningen 2025

I avsnitt 4.8.2.1 i JNB 2025 har Trafikverket åtagit sig att skicka ut erbjudande om ändrade tåglägen senast fyra månader innan det anpassade tågläget ska trafikeras, oavsett trafikslag. Detta åtagande är mer långtgående än kraven som ställs i regelverket, där skillnad görs för person- respektive godstrafik. Åtagande omfattar samtliga banarbeten som ingår i revision av T25.

Utredningen visar att Trafikverket för T25 har tillhandahållit erbjudande om ändrade tåglägen med fyra månaders framförhållning i sin helhet i åtta av tolv revisionsperioder. För 90 stycken färdplaner har dock Trafikverket inte förmått att leverera detaljerade uppgifter med fyra månaders framförhållning. För 87 av dessa 90 färdplaner har leverans skett med mellan 3,00 – 3,97 månaders framförhållning. För tre färdplaner har leverans skett med en framförhållning om endast på 2,90, 2,37 respektive 1,74 månader.

Som tidigare nämnt så har Transportstyrelsen alltså sett en betydande förbättring i Trafikverkets arbete med att tillhandahålla erbjudande om ändrade tåglägen med fyra månaders framförhållning. När både persontrafik och godstrafik ska ges en framförhållning om fyra månader klarar Trafikverket av att leverera samtliga utom 90 av totalt 22 793 färdplaner i tid för T25. För revisionsperiod 9–12, som omfattas av föreläggandet, har Trafikverket redovisar en mycket god framförhållning.

Transportstyrelsen är medvetna om att Trafikverket inte har levererat 90 färdplaner i enlighet med villkoren i Trafikverkets JNB, men ser som sagt att Trafikverket är på rätt väg. Transportstyrelsen vill dock tydliggöra att myndigheten ser kritiskt även på de leveranser som inte lever upp till villkoren i JNB och betonar även här vikten av fortsatt förbättringsarbete för att samtliga leveranser ska leva upp till villkoren i JNB.